

Winston Smith, literarni junak Orwellovega romana 1984, je med znamenitim Dvominutnim sovraštvom, v katerem je Partija svojim članom prek telekrana vseskozi predvajala različne izmišljene zgodbe o Emmanuelu Goldsteinu, kontrarevolucionarju in sovražniku ljudstva, ki je s svojim naukom – zapisanim v tajni Knjigi – skušal skruniti partijsko čistost, na list papirja petkrat avtomatično zapisal sledeče besede: »Dol z Velikim bratom«. Kljub temu, da je v času predvajanja filmske projekcije sledil zgolj neusmiljenemu sovraštvu do Goldsteinovega krivoverstva, poslušal nezmotljive partijske parole in z ostalimi gledalci kričaje protestiral proti blaznemu sovražnikovemu glasu z ekrana, je Smith v svoji podzavesti instinktivno reagiral diametralno nasprotno, kot bi lahko pričakovali: svojega protestiranja ne uperi proti nepredstavljamim idejam, ki napadajo nenadomestljivo oblast (Partijo), temveč (ne)zavedno zagreši poglobitni, miselni zločin, ki v sebi zajema vsa družbeno »nesprejemljiva« dejanja – dvom v neizbežnost vladajoče ideologije (Veliki brat), ki se kaže kot edina prava, ustrezna in nujna.

Miselni zločin omenjenega partijskega funkcionarja in birokrata nas v današnjem času, ko je leto 1984 že davno preteklo, četudi bi bilo ob nenehnem vzpostavljanju statusa quo smiselno nasloviti tudi vprašanje različnosti oziroma podobnosti časa, in ko je na pohodu neusmiljeni projekt neoliberalnega kapitalizma, ki je proizvedel peščico zmagovalcev in veliko večino poražencev, provokativno in hkrati alarmantno opozarja na izstop iz enodimenzionalnosti obstoječe družbeno-politične paradigme. Totalitarnosti dominantne ideologije, v kateri »Orwellovo« Partijo zamenjujejo predstavniki levih in desnih političnih strank, državne in nadnacionalne institucije, elita borzno-finančnih strokovnjakov, lastniki in nadzorniki transnacionalnih korporacij in njihov »zakon prostega trga in svobodne trgovine«, kapitalistično obremenjeni množični mediji ..., je tako potrebno postaviti nasproti nenehno preizpraševanje o ustreznosti globalnega svetovnega-sistema (Immanuel Wallerstein), ki je prek mehanizmov nadzora in kontrole (zopet enako kot Partija) družbo atomiziral do te mere, da posameznika skrbijo samo še parcialni problemi, zaradi česar lahko miselni zločin »preživi samo tako, da se pridruži« (Guy Debord). Posameznikova (navidezno) svobodna misel je s tem reducirana na horizonte ponujenega, pogojenega in že izbranega, pri čemer je vsakršna participacija in želja po kreaciji drugačnih političnih praks imanentna družbenemu polju, v katerem je potencialni politični subjekt emancipacije preoblikovan, voden in interpretiran po željah vladajoče ideologije, ki se, kot pravi Noam Chomsky, predstavlja kot »nesebična, nepristranska, dobrohotna in deluje samo v dobro obvladovanega«, pri čemer se zdijo »neprijetne okoliščine razumne, prijazne in nujne, če že ne nujno zaželenene«.

Miselni zločin mora tako nujno preseči obstoječe »demokratske« vzvode vplivanja na politične

odločevalce, ki se v obdobju predstavniške oblike vladanja implementirajo s »temeljno svoboščino« (kot to imenuje vrhovna transcendenca) oziroma volilno pravico, saj takšno družbeno delovanje zgolj konsolidira tisto, na kar je v Enodimenzionalnem človeku opozarjal že Herbert Marcuse: četudi imata svobodno volilno pravico tako »gospodar« kot tudi »hlapec«, to še ne pomeni, da je hierarhičen odnos med njima odpravljen – »gospodar« je še vedno »gospodar« in »hlapec« ostaja »hlapec«. Takšno sodelovanje z oblastjo je potem takem docela kontraproduktivno, saj vladajočim pušča v rokah privilegij, da sami postavljajo takšen politični sistem, ki prek lastno postavljenih institucij varuje in širi dominantno ideologijo ter ustvarja realnost po svojih vrednostnih kriterijih (Partija). Zaradi tega se je sklepanju kompromisov z vladajočim razredom potrebno odpovedati že v izhodišču in slediti razmišljanju podpoveljnika Marcosa, stratega Zapatistične vojske narodne osvoboditve (EZLN), ki je ob neki priložnosti dejal, da naš namen ne sme postati obiskovanje političnih vrhov, temveč moramo gledati navzdol proti ljudstvu, ki mu je potrebno povrniti družbeno in politično moč.

Alternativne družbene prakse se morajo odpovedati iskanju svobode, enakosti, demokracije ... v okvirih oblastniških struktur, saj na tem mestu (skoraj) ne obstaja možnost, da bi te (človekove) pravice dejansko tudi našli. Šele koncept povrnitve odvzetega, ki bo radikalno drugačen in ki bo »spreminjal svet brez boja za oblast« (John Holloway), lahko privede do bistvenih družbenih sprememb. Nove oblike političnega boja in praktičnega delovanja, ki jih najdemo v idejah številnih lokalnih, nacionalnih in globalnih družbenih gibanjih, širijo domet demokratičnega potenciala, saj z nekonvencionalnimi in nekonformnimi pristopi ne ostanejo zgolj podrejeni akterji v verigi kapitalistične proizvodnje, temveč postanejo avtonomni subjekti samoorganizirane produkcije družbene in politične ureditve. Takšen odpor nikakor ne sme težiti k univerzalnosti, ampak mora odpirati mnogotere »žepe upora« (EZLN), ki že v iskanju boljšega, pravičnejšega sveta odpirajo nove prostore družbene samoniklosti, progresivnosti in emancipacije ter na tak način gradijo in udeležujejo demokratizacijo obstoječe percepcije »demokratičnega« delovanja oziroma poenostavljeno povedano z besedami Ernesta Che Guevare: »Ni pomemben cilj, temveč zvestoba izkušnji /.../ ko je dosežena, pride cilj sam od sebe, postavi se na svoje mesto, ne slepi, niti ne ovira: prispeva«. Nikoli dokončana zgodba rušenja starih (strogo hierarhičnih) in vzpostavljanja novih (nehierarhičnih) družbeno-političnih razmerij si mora hkrati vzeti čas za refleksijo svojega delovanja in nenehno zasledovati svojo »utopičnost«, ki naj, kot je v Pripovedi teroristke zapisala Jackie Kay, »gori s plamenom najbolj človeškega od instinktov – z neomajno željo po pravici in svobodi«.